

Připravit se a jednat včas: Jak zmírnit dopady přírodních katastrof

10.10.2025 - | Člověk v tísni

Povodně, tajfuny, sucha, sesuvy půdy, zemětřesení nebo lesní požáry. Tyto katastrofy přicházejí s postupující změnou klimatu stále častěji a s větší silou. V Člověku v tísni spolupracujeme s lidmi v ohrožených oblastech, aby se mohli připravit ještě předtím, než katastrofa nastane. Připravenost, předvídání, adaptace a včasné varování chrání životy i majetek. Praktické nástroje pomáhají v různých kontextech zmírnit dopady katastrof, ať už se jedná o technologie nebo školení záchranných složek.

U příležitosti Mezinárodního dne za omezení katastrof si připomínáme, že včasné jednání a připravenost jsou důležité pro vytvoření bezpečnějšího prostředí, přestože nemůžeme zabránit všem přírodním nebezpečím.

Systémy včasného varování: Víc než jen senzory a zprávy

Efektivní Systémy včasného varování (EWS) nejsou jen senzory nebo hromadné SMS zprávy. Propojují sledování hrozícího nebezpečí, vědecké předpovědi a znalosti místního kontextu. Tyto různé druhy signálů překládají do jasných, včasných varování, která zachraňují životy. Různé komunikačních kanály, jako jsou hlasové zprávy, SMS, rádio, Telegram, vesnická hlášení, nebo dokonce i bankovní systémy, zajišťují, aby se výstraha dostala ke každému včas s jasnou instrukcí, co má v případě nebezpečí dělat. Systémy včasného varování jsou pro každého – farmáře v odlehlých údolích, obchodníky ve městech, ale například také pro rodiny v odlehlých osadách.

Kambodža - cesta k celonárodnímu systému

V roce 2013 zasáhly Kambodžu časté záplavy. V zemi ale chyběl strukturovaný systém varování. V reakci na to jsme spustili pilotní projekt našeho Systému včasného varování: EWS 1294. Nejprve jsme začali ve třech vesnicích rozesílat výstrahy před povodněmi pomocí jednoduché hlasové linky. K dispozici byla každému, kdo na číslo 1294 zavolal.

To, co začalo jako malý pilotní projekt, je teď celostátním fungujícím systémem: Kambodžská vláda nyní provozuje EWS 1294 jako oficiální systém včasného varování pro celou zemi. Napříč všemi provinciemi jsou varování doručována prostřednictvím SMS, hlasových zpráv, rádia a sociálních médií. Miliony Kambodžanů nyní získávají klíčové informace o přicházejícím nebezpečí o hodiny dříve, což jim umožňuje bezpečně se evakuovat, ochránit své domovy a úrodu.

Laos - aby zprávy došly tam, kam mají

Sousední Laos čelí opakujícím se povodním, suchům a sesuvům půdy, které často zasahují odlehlé horské komunity. Na základě zkušeností z Kambodže spolupracujeme s místními úřady na zlepšení dosahu a spolehlivosti stávajících systémů včasného varování. Posílením komunitních sítí a podporou místních dobrovolníků pomáháme zajistit, aby varování dorazila „do cíle“. Jinými slovy, aby se dostala k lidem, kteří je nejvíce potřebují – rychle, jasně a v jazycích, kterým rozumí.

O účinnosti a přijetí systému v Laosu svědčí fakt, že se do druhé poloviny září letošního roku zaregistrovalo 50 000 uživatelů EWS a bylo odesláno 4041 varovných zpráv.

Filipíny - než stoupne hladina

Filipíny čelí nejničivějším bouřím na planetě a bleskové povodně jsou neustálou hrozbou.

Na základě zkušeností z Kambodže jsme s místními partnery jsme modernizovali senzory pro monitorování povodní a vyvinuli mobilní systém včasného varování v 15 odlehlých komunitách na Mindanau. Vyškolili jsme také místní úředníky a komunitní lídry, aby mohli vydávat preventivní evakuační příkazy a zajistit bezpečné úkryty dříve, než voda stoupne.

„Dříve jsme neměli žádný systém pro případ preventivní evakuace. Na školení od Člověka v tísní jsme si uvědomili, že je takový plán potřeba. Teď jsme schválili obecní vyhlášku, která preventivní evakuaci upravuje. V případě katastrofy tak zajistíme bezpečnost našich obyvatel,“ říká Alexander D. Dapar Jr., který pracuje v týmu pro snižování rizika katastrof v San Miguelu v provincii Surigao del Sur.

Nepál - předpovědi a připravenost komunit

V příkrých, na sesuvy náchylných kopcích Nepálu může jediná popršená noc znamenat katastrofu.

S místními lidmi proto vyhodnocujeme národní předpovědi počasí s lokálním pozorováním a podporujeme speciálně vyškolené týmy pro řešení rizik katastrof. Ty sledují srážky, identifikují nebezpečné zóny a včas varují obyvatele, aby se přesunuli do bezpečí. Díky moderní předpovědi a komunitnímu monitorování mohou nepálské rodiny klidně spát i během monzunového období. Vědí, že pokud se země začne hýbat a bude hrozit nebezpečí, přijde jim výstraha.

Bosna a Hercegovina - včasné odhalování požárů

Lesní požáry stále častěji ohrožují lesy a vesnice napříč Bosnou a Hercegovinou. Společně s místními úřady instalujeme síť kouřových senzorů a propojený systém včasného varování, který urychluje detekci a reakci v případě požáru.

Včasné výstrahy, spolu s rádiovými systémy a drony, které pomáhají s detekcí požáru, poskytují hasičům a obyvatelům drahocenný čas navíc. Mohou jednat včas a zamezit, aby se z malých požárů staly rozsáhlé katastrofy.

Mezinárodní den za omezení katastrof

Na Mezinárodní den za omezení katastrof si připomínáme, jak důležitá je připravenost a společné úsilí, které stojí za každým zachráněným životem. Každá odeslaná výstraha, proškolená osoba a každé navázané partnerství dokazují, že včasné reakce jsou efektivní a fungují. Veškeré znalosti, které společně sdílíme dnes, mohou zítra pomoci zabránit tragédii. Posílením systémů včasného varování a pomocí lidem v připravenosti na katastrofy ukazujeme, že i když nemůžeme zabránit všem přírodním nebezpečím, můžeme je proměnit ve zvládnutelné výzvy – a přispět k vytvoření bezpečnějšího světa pro další generace.

<https://www.clovektisni.cz/vcasne-varovani-zachranuje-zivoty-12985gp>